

Förskolenämndens funktionsprogram för förskolelokaler

Förskoleförvaltningen**Besöksadress:**

Gamlestads Torg 5

Postadress:

Box 1116

405 23 Göteborg

Titel:Förskolenämndens funktionsprogram för förskolelokaler

Författare: Enhet Fastighet, säkerhet och miljö. Förskoleförvaltningen

Göteborgs Stad

Foton: Lo Birgersson, Frida Winter, Josephine Stenberg och Johanna Melkstam

Grafisk form och layout: Visuell kommunikation Göteborgs Stad

Webbreport

Innehåll

Specifikt för den nya förskolan	4
Inledning	5
Funktionsprogrammets syfte	6
Programmet bygger på	6
Målgrupp	6
Göteborgs Stads förskolor	7
Framtidens förskolebyggnader	8
Förskolans uppdrag	9
Planeringsmässiga förutsättningar	10
Förskolans utformning	14
Styrande dokument	15
Tillgänglighet i förskolan	16
Tillsynsansvar	18
Den ekologiskt hållbara förskolan	18
Förskolans storlek	19
Säkerhet	19
Digitalisering	21
Generell utformning	21
Funktioner i lokalen	26
Storkök	29
Personalutrymmen	31
Tvätt- och städcentral	32
Övriga ytor	33
Utemiljö	34
Inventarier kopplade till inbrottslarmet	39
Konstnärlig utsmyckning 1%	41

Specifikt för den nya förskolan

Förskolans adress

Antal platser för barn

Antal avdelningar

Antal pedagogisk personal

Antal måltidspersonal

Antal lokalvårdspersonal

Antal administrativ personal

Finns det en verksamhet evakuerad?

Typ av kök:

- Tillagning,
- Mottagning
- Serveringskök
- Produktionskök

Antal portioner:

4 avd (50–99 portioner)

6 avd (100–149 portioner)

8 avd (150–199 portioner)

Vid produktionskök med utskick till annan verksamhet. Antal portioner:

Finns det andra specifika förutsättningar som påverkar?

Inledning

Funktionsprogrammets syfte

Funktionsprogrammet beskriver hur förvaltningens olika professioner ser på utformningen av våra kommunala förskolor.

Programmet ska bidra till att bygga mer likvärdiga förskolor och miljöer som stöttar i barnens lärande och utveckling. Det beskriver hur förskolan är och ska vara en del av staden och hur en god arbetsmiljö kan säkerställas för barnen och personalen.

Programmet bygger på

Programmet bygger på flera olika styrande dokument, till exempel Läroplanen för förskolan, Skollagen och Barnkonventionen. Det bygger också på förskoleförvaltningens vision och pedagogiska principer för framtidens förskolebyggnader. Principerna fungerar som mål att sträva efter och utgår från stadens styrande dokument och kommunfullmäktiges beslut.

- » Göteborgs Stads riktlinje för styrande nyckeltal samt samnyttjan och samlokalisering avseende kommunala verksamhetslokaler.
- » Göteborgs Stads riktlinje för beslutsnivåer vid investering och inhyrning av samt inriktning för att äga eller hyra - kommunala verksamhetslokaler
- » Göteborgs Stads riktlinje för stadens lokalförsörjningsplan och nämndernas lokalbehovsplaner

Funktionsprogrammet ersätter tidigare styrande Ramprogram för förskole-/skolbyggnader.

Målgrupp

Funktionsprogrammet vänder sig till arkitekter, ingenjörer, exploitörer och andra aktörer för att beskriva förskolans behov och uppdrag, så att de kan omvandla funktionerna som beskrivs här till fysiska rum, inne- och utemiljöer.

Göteborgs Stads förskolor

Förskolenämnden har beslutat att följande ska gälla vid nybyggnation:

- » Minsta storlek på förskolor vid nybyggnation är fyra avdelningar.
- » Förskolor ska byggas i sammanhållen byggnad.
- » Förskolor ska i första hand byggas med jämnt antal avdelningar.

Framtidens förskolebyggnader

Här är ett urval av principer. De ska ses som mål att sträva efter vid byggnation av förskolor.

Flexibilitet: Förskolans fysiska lärmiljö behöver vara mångsidig och flexibel. Exempel: Den ska planeras utifrån flexibelt antal barn i grupp. Rummen ska kunna användas på flera sätt och utgå från kunskapsutveckling inom förskolans ämnesområden.

Miljöns påverkan på barns lärande och utveckling: Förskolans fysiska miljö ska utformas så den bidrar till barnens trygghet, självkänsla samt lust att lära. Exempel: Ljus, ljud och färger ska bidra till barns utveckling och lärande. Rummens utformning ska ge stöd för både samspel och barns rätt till avskildhet.

Tillgänglighet: Förskolans lokaler ska bidra till social, pedagogisk och fysisk tillgänglighet för varje barn. Exempel: Fast inredning i barns höjd. Rummens utformning och storlek ska vara anpassade för lek och aktiviteter för storleksanpassade grupper.

Övergång inne/ute: Förskolans entréer ska vara tydliga, inbjudande och underlätta flödet mellan ute och inne och barns självständighetsträning. Exempel: en entrédörr ska leda in till groventré och kapprum med plats för två barngrupper. Rummet ska ha väl tilltaget golvytymme för att barn ska ha plats att träna på- och avklädning.

Hygien och integritet: Hygienutrymmen ska ge barnen rätt till kroppslig och personlig integritet och förutsättningar att utveckla självständighet och tillit till egen förmåga. Exempel: Integritet vid skötbord och WC där avskildhet respekteras vid toalettbesök. WC i barn- och vuxenhöjd.

Förskolans uppdrag

Utbildningen i förskolan syftar till att barn ska inhämta kunskaper och värden. Den ska främja alla barns utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Den ska vara likvärdig och ta hänsyn till alla barns förutsättningar och behov. Utbildningen sker bland annat genom att barn möts, leker och lär tillsammans.

Vikten av lek i förskolan

Lek är grunden för utveckling, lärande och välbefinnande. Barn leker när de mår bra och de behöver leken för att må bra.

Leken kan delas in i olika kategorier. Motorisk lek, språklig lek, skapandelek, fantasilek, regellek och sociala lekar utvecklar barnens fysiska, kognitiva, emotionella och sociala förmågor. Barn behöver möta alla formerna av lek på förskolan.

Barn behöver ha tillgång till utrymmen för både strukturerad lek och lekområden för ostrukturerad lek. Utrymmena behöver vara fredade, med möjlighet till överblick, och planerade så att barnen inte stör varandras lek men att de gör det möjligt att bjuda in varandra till lek.

Ekonomi

När permanenta förskolor byggs, förespråkar förskoleförvaltningen att fastigheten ägs av stadsfastighetsförvaltningen så att hyreskostnaden blir stabil under en längre tid. Vid inhyrning hos andra fastighetsägare är hyreskostnad och långsiktig planering mer oförutsägbart, därför bör det främst göras för att lösa kortsiktiga behov, till exempel paviljonger. Hyresavtal hos annan fastighetsägare är tidsatta och förskoleförvaltningen riskerar att bli uppsagda utan kompensation med nya platser.

Vid planering av kommunala förskolor ska fastighetens förutsättningar utredas tidigt så att barnen på ett säkert sätt kan utnyttja hela ytan. Om åtgärder behöver göras till exempel sprängning eller sanering behöver ekonomiska beräkningar och påverkan på naturvärden presenteras i förstudien för att utreda om åtgärderna är försvarbara.

Förskoleförvaltningen önskar en kostnadseffektiv utformning både in- och utvändigt. Val av fasadmaterial med mera ska göras utifrån flera olika perspektiv, till exempel ekonomi, underhåll, miljö, estetik med mera.

Planeringsmässiga förutsättningar

Göteborgs Stads riktlinje för styrande nyckeltal samt samnyttjan och samlokalisering avseende kommunala verksamhetslokaler.

Göteborgs Stads riktlinje för beslutsnivåer vid investering och inhyrning av samt inriktning för att äga eller hyra - kommunala verksamhetslokaler.

Göteborgs Stads riktlinje för stadens lokalförsörjningsplan och nämndernas lokalbehovsplaner.

Göteborg är en stad som växer i rask takt och konkurrensen om marken i de centrala delarna är stor. Många aktörer har behov av marken och priserna blir därför höga. Förskolor med tillhörande friyta tar stor plats men samtidigt behövs kommunal service, bland annat förskoleplatser för att skapa en attraktiv stad.

Kompensatoriska åtgärder

När olika möjligheter har undersökts och det ändå inte går att uppfylla stadens nyckeltal för friyta, kan det bli aktuellt med kompensatoriska åtgärder. Vilka åtgärder som kan bli aktuella behöver prövas i varje enskilt projekt. Det kan handla om att en närliggande park, lekplats eller idrottsplats inhägnas och anpassas så att förskolan kan använda den under verksamhetstid.

De kompensatoriska åtgärderna måste vara långsiktiga och hållbara ur ett ekonomiskt och organisatoriskt perspektiv.

Vi ska erbjuda förskoleplats inom fyra månader

Förskoleförvaltningen ska tillgodose alla vårdnadshavares behov av förskoleplats inom 4 månader från ansökningsdatum. Platsen ska erbjudas vid en förskola så nära barnets eget hem som möjligt. Kommunen ska ta skälighänsyn till barnets vårdnadshavares önskemål.

För att klara full behovstäckning följer förskoleförvaltningen befolkningsprognosen nog.

Processen att bygga ny förskola, från förstudie till inflyttning tar flera år. Det är svårt att förutse lokalbehov eftersom befolkningsprognosen ofta förändras från år till år till följd av omvärldsläget, vilket i sin tur påverkar ekonomin, bostadsbyggandet och flyttströmmar.

Val av plats och utformning

Valet av plats behöver analyseras. Ta hänsyn till kringliggande infrastruktur och verksamheter och säkerställ att de inte kan utgöra en oacceptabel risk för förskoleverksamheten. Analys behöver även göras om vilka risker som tillkommer vid klimatförändringar och extremväder, till exempel höjning av havsnivån, värmeböljor, skyfall, storm och andra extrema förhållanden.

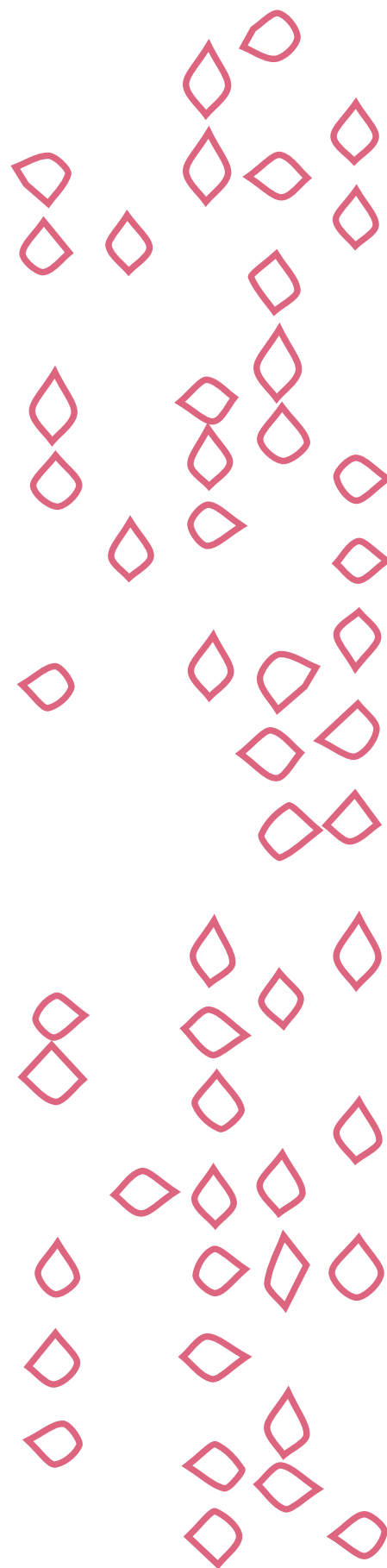
Förskolans friyta ska vara i direkt anslutning till förskolan för att kunna nyttja utemiljön dagligen på ett smidigt sätt.

Om det inte finns tillräckliga utrymmen för att ordna både friyta och parkering, ska friyta prioriteras.

Cykelbanor som är i anslutning till angöring eller entréer till förskolor utgör en risk, både för cyklister och besökare till förskolan. Om det ej går att undvika placeringen utanför förskolan ska de utformas så att risken för olyckor minimeras.

Utmaningar

Många olika lösningar har prövats för att använda marken mest effektivt när förtätning av staden är ett politiskt uppdrag. Förskolor i bottenplan på bostadshus, gårdar på tak och gårdar delade med boende är lösningar som förekommer, men som erfarenheten visar fungerar dåligt. Barnens möjlighet till att agera självständigt begränsas när ytan delas och dessutom får det fördyrande ekonomiska konsekvenser. Förskolor i flera våningsplan eller förskolor placerade högre upp i flerbostadshus är lösningar som kan göra att kostnader för förskolan ökar eftersom flera hissar kan bli

nödvändiga och dessutom försvårar förflyttningar för barn, personal och vårdnadshavare.

Förskolegård på bjälklag är inte att föredra. Om det är en nödvändig lösning för att uppfylla tillräcklig friyta är det viktigt att ytan tillåter naturmaterial och nivåskillnader. Boverket ser takterrasser som kompletterande utemiljö på grund av begränsad tillgänglighet samt användbarhet.

Utmaningar med samnyttjande

Att bygga i tät stad innebär utmaningar där olika funktioner kan behöva samnyttja ytor och samlokalisera verksamheter. Det kräver en tydlig och uttalad överenskommelse mellan parterna. Angöringslösningar och måltidsproduktion kan fungera att samnyttja och samlokalisera om ansvar, skötsel och avtal är tydliga mellan aktörerna.

Att samlokalisera förskola och äldreboende är inte lämpligt, de äldre är infektiöskänsliga och tillhör riskgrupp. Ljudet från lekande barn är inte alltid önskvärt för de äldre. Verksamheterna kan dock gärna vara placerade i varandras närområde och ha möjlighet till samverkan utifrån båda verksamheternas önskemål och behov.

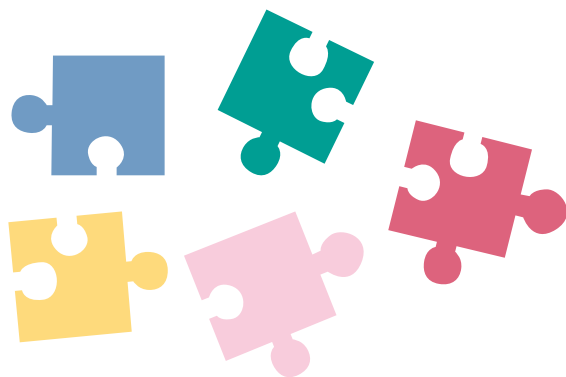
Att samlokalisera boende med särskild service (BmSS) med förskola är inte lämpligt eftersom förskolans verksamhet kan vara högljudd och störa de boende

Att placera förskolor i direkt anslutning till bostäder, till exempel i bottenplan är inte önskvärt. Barnen på förskolan kan störa boendemiljön. Det är olämpligt att placera balkonger ovanför förskolans gård eftersom det kan falla ner föremål från balkongen. Om det inte går att undvika, ska lösningar som garanterar barnens säkerhet tas fram.

Grundskola och förskola kan dela lokaler. För att det ska fungera ska parterna ha egna hyresavtal som beskriver vilka delar som tillhör de olika verksamheterna och vilka som är tänkta att samnyttjas.

Förskolan ska ha egna avtal med stadsfastighetsförvaltningen för att kunna planera sin verksamhet på lång sikt utan risk att bli uppsagda samt ha rådighet över till exempel underhållsrenovering av lokalen med mera.

Parker kan inte räknas som friyta om de inte ligger i direkt anslutning till förskolan och är inhägnade. Enligt Boverket bör Allmän platsmark inte stänga ute allmänheten. Det innebär att parker i staden inte får inhägnas. Förskolan nyttjar gärna stadens parker för utflykter.

Buller, luft och grönytefaktor

Buller, luftkvalitet och grönyta är områden som behöver utredas i ett tidigt skede så att eventuella problem upptäcks tidigt. Det kan påverka lämpligheten för platsen när detaljplan tas fram.

Göteborg Stads Miljö- och klimatprogram styr hur förskolornas utemiljö ska anpassas till 2030, genom att:

- » Alla nya förskolegårdar ska ha en bullernivå under 50 dBA. För äldre förskolor gäller 55 dBA.
- » Andelen förskolegårdar med en grönytefaktor som är högre än 0,45 ska öka.
- » Alla förskolegårdar ska ha en kvävedioxidhalt (NO₂) som understiger 20 mg per kubikmeter.
- » Andelen förskolegårdar med en partikelhalt (PM₁₀) understigande 15 mg per kubikmeter ska öka.

Bullernivåer och luftkvalitet påverkas ofta av förskolans och utemiljöns placering i relation till omgivande trafik.

Grönytefaktorn är ett mått för att säkerställa att grönska planeras för och bevaras. Grönskan bidrar till att förbättra lokalklimat och luftkvalitet, minska buller, skydda vid värmebölja, fördröja och rena dagvatten, erbjuda rekreativmiljöer och främja biologisk mångfald.

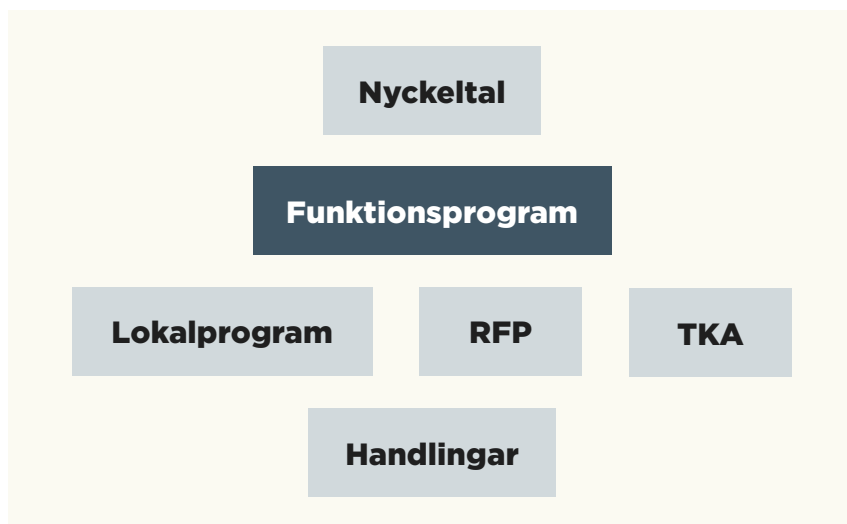
För att nå målen i Miljö- och klimatprogrammet behöver samtliga nybyggda förskolor sikta mot en hög grönytefaktor. För att kunna uppnå ett högre värde krävs tillräckligt stora ytor som inte utsätts för allt för högt slitage. Förskolor med små gårdar med högt slitage behöver använda konstmaterial i stället för naturliga material. De har inte samma effekt för omgivningen som naturlig grönska.

Solstudier ska utföras för att kunna utrusta gården med solskydd på lämpliga ställen. Det är en viktig åtgärd för att kunna hantera anpassningen till allt varmare klimat.

Förskolans utformning

Styrande dokument

Nyckeltal

Göteborgs Stads riktlinje för styrande nyckeltal samt inriktning för samnyttjand och samlokalisering avseende kommunala verksamhetslokaler anger friytans storlek med GOD och acceptabel nivå utifrån var i staden förskolan är lokaliserad. I riktlinje från Boverket är siffrorna 40 m² friyta per barn och en minsta sammanhållen yta på 3000 m² oavsett antal barn.

Utgångspunkten är det högre talet i nyckeltalsspannet. Om berörda nämnder ser behov av att förflytta sig i ett nyckeltalsspann ska avstämning och samordning ske med nämnder med ansvar för berörd kommunal verksamhet. Om konsensus inte kan uppnås ska frågan hanteras i enlighet med riktlinjens principer för avsteg.

Göteborgs Stads nyckeltal				
Friyta	GOD nivå	Acceptabel nivå	Sammanhängande GOD	Sammanhängande acceptabel
Förskola innerstad	25 m ² /barn	20 m ² /barn	1800 m ² +/-20 %	1800 m ² +/-20 %
Förskola mellanstad	35 m ² /barn	25 m ² /barn	3000 m ²	3000 m ²
Förskola ytterstad	40 m ² /barn	40 m ² /barn	6000 m ²	4000 m ²

Tekniska krav och anvisningar

Tekniska krav och anvisningar (TKA) är stadsfastighetsförvaltningens specifika komplement till lagar, förordningar och praxis i projektering.

Genom TKA styr stadsfastighetsförvaltningen mot staden gemensamma mål och långsiktigt hållbara fastigheter som är ändamålsenliga, brukarvänliga och drifteffektiva.

Lokalprogram

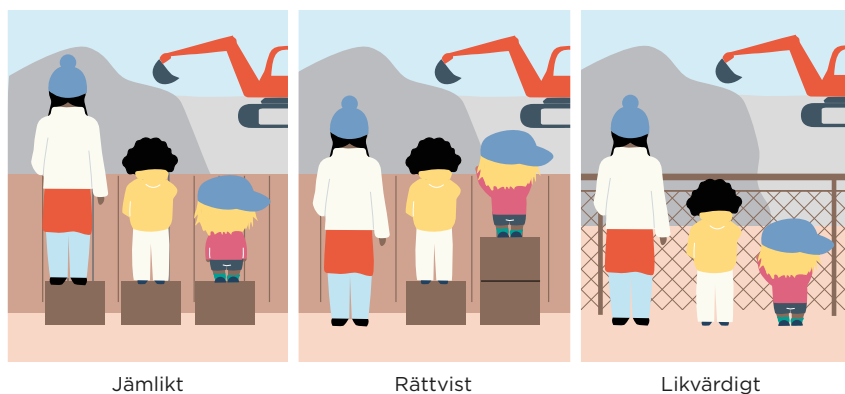
Lokalprogrammet är stadsfastighetsförvaltningens mall som används i projekt för beräkning av ytor för att säkerställa att nyckeltal uppfylls. För varje enskilt projekt upprättas ett projektspecifikt lokalprogram.

Nyckeltal för yta inomhus är i dag i Göteborgs Stad $10 \text{ m}^2 \pm 10\%$ per barn. I den ytan ingår även administrativa lokaler så som tillagningskök, tvätt- och städcentral, pausrum och arbetsrum, det vill säga lokalarean (LOA). Förskolans totala area, bruttototalarea (BTA) ska vara $14\text{--}15 \text{ m}^2$ per barn $\pm 10\%$.

Rumsfunktionsprogram

Rumsfunktionsprogrammet (RFP) används som underlag till nybyggnads- och till viss del i renoveringsprojektens rumsfunktioner. I RFP anges de vanligast förekommande rummen i ute- och inomhusmiljö, med funktioner och samband. Rumsfunktionsprogrammet är framtaget i samarbete mellan stadsfastighetsförvaltningen och förskoleförvaltningen.

Tillgänglighet i förskolan

Tillgänglighet i förskolan handlar om att alla barn ska kunna använda förskolans rum och utemiljö för lek och lärande, ingå i gemenskapen och delta i undervisningen. Den fysiska miljön ska ge förutsättningar för socialt samspel, lärande och möjliggöra för alla barn att kunna komma åt utrustning och material.

Förskolan ska vara anpassad utifrån tillgängligheten för barn. Barn ska kunna se ut genom ett fönster och självständigt kunna använda toaletter, tvätta sina händer, nå sina kläder och så vidare. För att skapa en tillgänglig miljö behöver det vara god belysning (både ute och inne) och en god kvalitet i den auditiva miljön. Det ska finnas väggytor att sätta upp taktila symboler i barnens höjd och stora bilder för barn med synskada.

Lokalen behöver skapa möjlighet att kunna dela upp barngruppen i mindre grupper. För att lokalen ska vara fullt ut funktionell ur tillgänglighetsperspektiv behöver rummen planeras så att de kan möbleras rymligt så att barn som har behov av hjälpmedel som exempelvis rullator eller rullstol kan ta sig fram men även att vuxna ska kunna delta i leken. Rummen kan inte utformas långsmala, det hindrar framkomlighet och möblerbarhet.

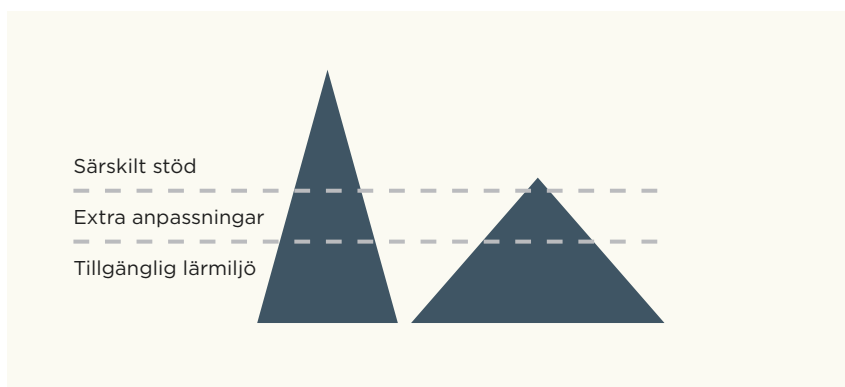

Illustration av tillgänglig miljö i relation till extra anpassningar och särskilt stöd

Bilden visar att om en förskola redan är utformad med tillgängliga miljöer krävs mindre insatser i form av extra anpassningar och särskilt stöd.

Grundläggande indikatorer för en fysisk miljö är; rum för lärande, ljudmiljö, visuell miljö, luftmiljö och utemiljö. Indikatorerna är utgår ifrån att alla barn oavsett förutsättningar ska få goda möjligheter att utvecklas och lära i en tillgänglig miljö.

Indikatorerna är framtagna av Specialpedagogiska skolmyndigheten.

Tillsynsansvar

Enligt föräldrabalken har barnets vårdnadshavare ett tillsynsansvar. Det innebär att vårdnadshavare är skyldiga att se till att de själva eller någon annan har uppsikt över barnet och gör vad som behövs för att barnet inte ska skada någon annan. Vårdnadshavare ska ansvara för att bevaka att barnet får en tillfredsställande försörjning och utbildning. När barnet är i förskolan anses tillsynsansvaret gå över till huvudmannen för verksamheten. Huvudmannen är kommunen om det är en kommunal förskola.

Tillsynsansvaret innebär att bevaka att barnet får en tillfredsställande försörjning och utbildningen samt att se till att barnet

- » får sina behov tillgodosedda
- » inte skadas
- » inte skadar något eller någon annan.

Vad tillsynsansvaret innebär behöver bedömas i varje enskilt fall och tillfälle och utgår ifrån barnets ålder och mognad, barngruppens sammansättning och risker i den fysiska miljön.

Arbetsmiljölagen omfattar inte barn i förskolan. Huvudmannen ansvarar för att barnen har en god miljö.

Den ekologiskt hållbara förskolan

Förskoleförvaltningens miljöplan

Förskoleförvaltningens miljöplan anger hur förvaltningen ska arbeta för att bidra till Göteborgs Stads målbild om att ställa om till en ekologiskt hållbar stad till 2030.

Planens grund kommer från Göteborgs Stads Miljö- och klimatprogram. I planen lyfts återbruk, avfall och livsmedel fram som prioriterade områden. Här beskrivs också en viktig basnivå med exempelvis giftfri förskola, energieffektivisering och minskad klimatpåverkan. Det innebär att förskolorna behöver ha fysiska förutsättningar som möjliggör det.

Det kan handla om ytor för att hantera matsvinn samt utrymmen och sorteringsmöbler för återvinning. Det påverkar också vilka material som kan väljas, både för inredning och möbler men även byggmaterial.

Miljövärden behöver säkerställas samtidigt som det ska fungera för förskoleförvaltningen både ekonomiskt och organisatoriskt.

Stadens ambition att minska klimatpåverkan i byggnationer omsätts av stadsfastighetsförvaltningen. Det påverkar förskolornas utformning av funktioner och material, med ökade kostnader som följd, vilket i sin tur påverkar förskoleförvaltningens ekonomiska förutsättningar.

Klimatanpassning av förskolan

Med de klimatförändringar som pågår behöver kommande förskolelokaler förhålla sig till förväntade nya väderförhållanden med bland annat ökning av värmeböljor och skyfall som följd. Inne- och utemiljön på våra förskolor behöver vara säkra även under förändrade förhållanden.

Återbruk

För att nå klimatmålen genomför stadsfastighetsförvaltningen en mängd åtgärder bland annat återbruk av till exempel byggmaterial. Förskoleförvaltningen arbetar för att öka andelen återbrukade möbler och inredning.

Förskolans storlek

Förskolans storlek är anpassad efter förväntat behov av förskoleplatser kopplat till befolkningsprognosen. Storleken påverkas även av fastighetens och bygggrättnings förutsättningar, till exempel friytans storlek och ändamålsenlighet.

Enligt förskoleförvaltningens inriktningsprinciper vid nybyggnation är förvaltningens slutsats att det är mest ekonomiskt och organisatoriskt hållbart att bygga förskoleenheter med ett jämnt antal avdelningar, minst 4 avdelningar (cirka 72 barn och 12 personal). Verksamheten kan välja att organisera sig på annat sätt än traditionella avdelningar, vilket innebär att barngruppernas storlek kan variera.

Säkerhet

Förskolans placering och utformning ska bidra till att förskolan känns säker och trygg. Det ska kännas tryggt för personal, barn och vårdnadshavare att ta sig till och från förskolan. Barnens entré ska vara åtskild från leveranser och biltrafik för att minska risken för olyckor.

Förskolan ska utrustas med brandlarm (utrymningslarm) och inbrottslarm. Handbrandsläckare (vätskesläckare) ska förvaras i väggskåp så att barnen inte har tillgång till dem. Förskola har verksamhetsklassning 5a, vilket innebär att utformningen av lokalens brandskydd ska ske i enlighet med Boverkets byggregler om brandskydd. Brandcellerna kan ha olika verksamhetsklassning inom lokalen.

Nödöppningsknappar på dörrar i utrymmen där barn vistas ska undvikas eftersom det finns risk att barn går ut från förskolan utan att personalen upptäcker det.

**”Barnens
säkerhet är
högsta prioritet”**

Om det finns klippor och berg på förskolegården behöver åtgärder göras för att garantera barnens säkerhet. Naturmiljö på en gård ska kunna användas självständigt av barnen utan risk för fallskador. Fallskydd och liknande behöver omhändertas i naturmiljö på samma sätt som i planerad lekmiljö.

Staket med en höjd på minst 160 centimeter ska omge hela gården och vara utformat på ett sådant sätt att barn inte kan krypa under staketet. Staket för avgränsningar av gården kan ha en lägre höjd. Föremål såsom stenar eller annat som kan användas av barn för att klättra över staketet ska undvikas vid eller nära staket runt förskolegården. Vid anläggning av växtlighet eller bullerplank ska insyn möjliggöras för att minska risken för skadegörelse.

Stillastående vatten eller möjlighet till att det blir stora vattenansamlingar får ej finnas på gårdarna på grund av drunkningsrisk. Anläggning av skyfallshantering kan inte planeras på förskolegårdar eftersom verksamheten är en samhällsfunktion som måste fungera även under extrema väderförhållanden.

Möjligheter att ta sig upp på förskolans tak ska minimeras. Det kan till exempel göras genom att byggnaden inte har infällda fönsterpartier eller liknande som kan underlätta för att ta sig upp på taket.

Förskolans utformning ska inte innehålla "gömda hörn" som kan skapa otrygga zoner där personalen har svårt att ha överblick. Utformningen ska inte heller inbjuda till ovälkommet besök på kvällar och helger som bidrar till nedskräpning, skadegörelse eller brottslig verksamhet. Brännbart material intill fasad får inte förekomma. Finns möjlighet att placera byggnaden så att närboende har överblick över gården är det att föredra.

Förskolegården är tillgänglig för allmänheten när verksamheten är stängd. I vissa fall kan mosquito buzzer, som avger ett störande ljud samt rörelsestyrd strålkastare vara nödvändigt för att minska risken för skadegörelse och brottslig verksamhet.

Säkerhetsteknik

Förskolan ska utrustas med säkerhetsteknik som omfattar passagesystem, automatbrandlarm (utrymningslarm) och inbrottslarm. Inbrottslarmet ska utformas så att takbelysningen tänds vid utlöst larm. I undantagsfall kan det vara nödvändigt med överfallslarm, kamerabevakning och säkerhetsbelysning.

Digitalisering

Förskolans verksamhet använder sig av en mängd digitala verktyg, det innebär att det ska finnas väl fungerande trådlöst nät i alla förskolans lokaler. Digital utrustning ska förvaras och laddas säkert i ett säkerhetsskåp på en avsedd plats på förskolan.

Några väggar på varje avdelning behöver vara vita och inte ha fast inredning för att möjliggöra projicering.

Varje avdelning ska ha tillgång till ett rum där det är möjligt att samla barnen och projicera på vägg. Rummet behöver utrustas med el- och datauttag i undertaket.

Det behöver finnas eluttag utomhus i förråd eller på gården, för att möjliggöra projicering och att använda högtalare i verksamheten.

Generell utformning

Hållbar över tid

Planlösningarna på nya förskolor behöver vara gjorda så de håller över tid. De ska inte vara beroende av någon särskild pedagogisk inriktning eller organisatorisk förutsättning. De behöver till exempel möjliggöra för åldershomogena- eller åldersblandade grupper, måltider som kan ätas i matsal eller på avdelning och vila ute och inne. Lokalerna behöver kunna vara föränderliga över tid och användas på olika sätt beroende på verksamheternas skiftande förutsättningar och behov.

Flöden

Förskoleförvaltningen förespråkar ett jämnt antal avdelningar för att underlätta samarbetet på förskolan. De ska placeras parvis och till exempel dela entré och aktivitetsrum för att skapa bra förutsättningar till samarbete över dagen. Platsens förutsättning och behovet av förskoleplatser kan dock göra att ett ojämnt antal avdelningar inte går att undvika. För att få tillräckligt stor friyta kan en utformning med flera plan vara aktuellt. Vid fler än ett våningsplan behöver flöden och rörelsemönster mellan våningsplanen beaktas. I så fall ska så många avdelningar som möjligt placeras i markplan.

Genomgångsrum bör minimeras för att skapa en så lugn miljö för barnen som möjligt utan störande avbrott. Planlösningen utformas med fördel med så lite kommunikationsytor som möjligt. Om kommunikationsstråk inte kan undvikas ska de utformas så att de kan användas till lek miljöer, om de är placerade på ett för verksamheten lämplig plats.

Rummen måste utformas så att de möjliggör en möblering som tar hänsyn till utrymningsvägar och kommunikationsstråk.

Golv

Små barn tillbringar mycket tid sittande och lekande på golvet, därför behöver golven ge en varm och mjuk känsla. För personalens arbetsmiljö behöver golven vara mjuka för att spara knän och ryggar.

För att kunna skapa föränderliga miljöer över tid förespråkas inte golvfast inredning typ gradänger, lutande golv eller textila mattor. Möjligheten till städbarhet och hygien är viktiga aspekter vid val av fast inredning.

Väggar

Förskolans väggar behöver möjliggöra att förankra möbler och inredning. Placering av ljudabsorbenter och brandskyddsutrustning behöver stämmas av med verksamhetsrepresentant för att inte försvåra möblerbarheten.

Väggar ska vara tåliga och enkelt avtorkningsbara med microduk utan att använda kemiska produkter.

Dörrar

Dörrar i förskola ska fylla flera funktioner som riskerar att bli motstridiga i kraven som finns gällande tillgänglighet och säker miljö för barn.

Dörrar som leder till farlig miljö men som barnen använder ska vara uppställningsbara och personalen ska kunna välja om barnen ska kunna hantera dörren självständigt eller ej. Övriga dörrar till farlig miljö ska vara utformade så att barn eller obehöriga inte kan använda dem.

Förskoleförvaltningens definition av farlig miljö är följande: förskolegård, trappor, storkök, personalytor, förråd, städförråd, tvättstuga med mera.

Samtliga dörrar som finns där barn vistas ska förses med klämskydd i första hand integrerat i dörren eftersom utanpåliggande klämskydd påverkar dörrens funktion. Ytterdörrar där leveranser ska ske eller dörrar som barngrupper använder för ut- och ingång ska vara uppställningsbara. Är ytterdörren i ett vindfång ska även den inre dörren kunna ställas upp för att underlätta för leveranser och flöden av barngrupper.

Trösklar ska helst undvikas, men där de måste finnas ska de utformas så att det går att köra mat- och städvagnar på ett smidigt sätt.

Förskoleförvaltningen ska alltid vara delaktig i planering av dörrmiljöer, lås, larm och passagesystem.

Trappor

Det är viktigt att ta särskild hänsyn till trappans utformning. Om det finns trappor i barnens miljö ska de utformas så de bidrar till att stärka barnens motorik och utveckling, såväl som vara en effektiv väg för kommunikation i huset. För att få ett bra flöde och möjliggöra att barn och vuxen kan gå i bredd behöver trappor ha en bredd på minst 1200 millimeter mellan handledarna. Trapplöpen ska vara raka med vilplan.

Det ska finnas handledare både för barn och vuxna. Räcket i trappor och avsatser ska ha höjden med minst 800 mm ovan något som barn kan klättra upp på.

Stor hänsyn måste tas till ljudmiljön i trappan. Trappstegen ska vara utformade för yngre barn med djupa och låga steg samt vara i material som inte riskerar att bli halt.

För att använda ytan effektivt är det bra att använda ytan under trappan. Trappor i trapphus bör byggas på ett sätt så att förvaring kan ske under trappan men att det är säkert ur ett brandperspektiv.

Trappor placerade där barnen vistas både invändigt och utvändigt behöver utrustas med grind eller dörr både uppe och nere.

Hiss

Hiss ska vara strategiskt placerad, helst placerad med närhet till storkök. Om köket är på ett annat våningsplan än förskolans avdelningar behöver antalet hissar ses över. Om vårdnadshavare är hänvisade till att använda hiss samtidigt som mat och diskvagnar ska hanteras kan fler än en hiss komma att behövas.

Lyftbordshiss ska inte förekomma eftersom de är svårhanterade och inte motsvarar de behov som förskolan har.

Fönster

Barn behöver kunna se ut, för att följa årstidsväxlingar och bli inspirerade av det som händer utanför fönstret, därför behöver fönsterbröstningar vara lågt sittande. Djupa fönsternischer alternativt bänkradiatorer som barnen kan vistas på förespråkas. Om radiatorer är placerade under fönsternisch ska de utformas som ett trappsteg så det går att klättra upp i fönstret. Inga vassa kanter får förekomma.

Det ska finnas fast solavskärmning som säkerställer att bländningsrisk för barn och vuxen inte uppstår. Solavskärmning utomhus är det effektivaste sättet att sänka inomhustemperaturen under varma dagar, extra viktigt i syd- och västerläge.

Möjlighet till vädring via öppningsbara fönster ska finnas. För att sänka inomhusklimatet under varma dagar behöver det gå att skapa tvärdrag.

Om alla fönster är öppningsbara möjliggör det för fönsterputs. Om öppningsbara fönster inte är ett alternativ behöver omkringliggande utvändiga ytor anpassas för fönsterputs från utsidan. Är det en byggnad med flera våningar innebär det kostsamma lösningar för verksamheten.

Vid öppningsbara fönster behöver barnsäkerheten beaktas.

Färgsättning

Genomtänkt färgsättning med en mild, neutral bas med färger som harmonierar med naturen och utemiljön förespråkas. Det skapar lugn och harmoni i lokalen och ger utrymme för den specifika verksamhetens projekt. Invändig färgsättning ska alltid stämmas av med förskoleförvaltningen.

Belysning

Manuellt styrd, reglerbar belysning förespråkas i alla rum förutom förråd och wc. För att förhöja vissa utvalda platser bör lokalen utrustas med flyttbar punktbelysning.

Akustik

En god ljudmiljö är viktig. Förskolan ska ha en välplanerad ljudmiljö där golv, väggar och tak bidrar till ljuddämpning. Arkitekt ska rådgöra med akustiker vid utformningen av förskolans rum.

Hela förskolan ska ha en god inomhusmiljö.

Folkhälsomyndighetens allmänna råd om temperatur ingår i egenkontrollplanen *”under 20 grader över 24 grader ska utredning göras” (26 på sommaren) golvtemp ska ej understiga 18 grader”.*

**”En god ljudmiljö
för barn och personal
är viktig!”**

Funktioner i lokalen

Groventré

Groventrén är avsedd för barn och deras vårdnadshavare vid lämning och hämtning. Den används även av barngruppen och personalen för uteviselsen, därför ska den nås via förskolegården. Den ska vara välkomnande och lättillgänglig för barn och vuxna. I anslutning till entrén ska finnas en toalett med skötbord, som enkelt kan användas när barnen är på gården.

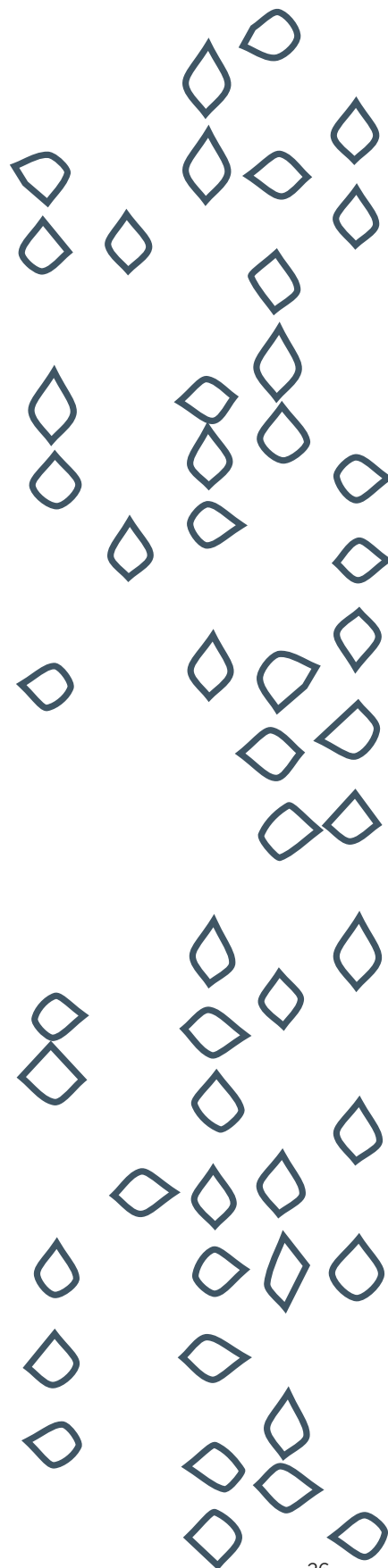
Entrén ska ha visuell kontakt mot gården för barn och vuxen så att de får en bra koppling mellan ute och inne.

Det är viktigt att utformningen minimerar risken för att fukt, grus och smuts dras runt i övriga delar av förskolan. Består byggnaden av fler än en våning är loftgång till våning två ett bra alternativ.

Kapprum

Det ska finnas plats för 24 barn och arbetskläder för fyra personal per avdelning i kapprummet. När barnen kommer till förskolan ska det kännas lugnt och inbjudande. I kapprummet ska varje barn ha ett eget fack som de själva kan nå och hänga upp och hämta sina kläder. Kapprummets utformning ska göra det möjligt för barnen att lägga ut sina kläder på golvet när de klär på sig. Plats ska finnas för vårdnadshavarna där personal och barn kan visa vad som skett under dagen eller informera om vad som är planerat att hända.

Förskoleförvaltningen förespråkar att kapprum och entré ligger i anslutning till varandra och till respektive avdelning, så att varje avdelning har en direktkontakt med förskolegården. Är förskolan på fler än ett våningsplan är loftgång den bästa lösningen. Om det enbart finns en invändig trappa ska det finnas möjlighet att ställa av skor och stövlar i skohyllor och hänga av sig blöta kläder i torkskåp på markplan. Det ska finnas minst en trappa som kan hållas skofri.

Vila och återhämtning

Varje avdelning behöver tillgång till ett vilrum med plats att vila i lugn och ro på madrasser. Golvytan måste möjliggöra att 16 madrasser kan placeras med yta mellan sig.

Rummet ska vara utrustat med madrasskåp för vikbara madrasser samt tillhörande kudd- och filtskåp. Rummet ska gå att mörklägga och helst inte placeras i direkt söderläge på grund av värme.

Större delen av dagen kommer rummet inte nyttjas till vila därför är det viktigt att rummet kan användas till andra aktiviteter. Möjlighet ska finnas till visuell kontakt med närliggande rum.

Om fastigheten lämpar sig för att vila ute ska förskolegården utrustas med regn och vindskyddad plats i nära anslutning till avdelningen.

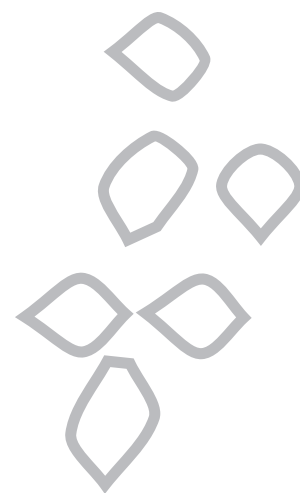
Hygien

Varje avdelning ska ha tillgång till ett skötrum. I rummet sker många olika moment samtidigt. Barn tvättar sina händer, går på potta och får blöjan bytt. Det ska vara möjligt att stänga en dörr till skötrummet vilket med fördel kan vara en inbyggd skjutdörr utan klämrisk.

Toaletterna ska vara utformade så att barnen kan sköta sin hygien själva. Det ska finnas en liten och låg vattenklosett anpassad för barn på varje avdelning. Resterande klosetter ska vara normalhöga. Det ska finnas plats på toaletterna så att en vuxen kan hjälpa barnet om det behövs. Handfat i barnhöjd med spegel ska finnas på varje toalett.

Miljöförvaltningen anger i "Vägledning om miljö och hälsa i förskola, skola och fritidshem" att det i förskolor ska finnas minst en toalett per 10–15 barn.

Det ska finnas tillgång till personaltoalett i nära anslutning till eller på avdelningarna så att personalen kan besöka den utan att lämna barngruppen en längre stund.

Aktivitetsrum

I aktivitetsrummet sker experiment och skapande aktiviteter. Här kan barnen utforska olika material och metoder på ett kreativt sätt, vilket innebär att materialen som väljs behöver vara tåliga och lätta att rengöra utan att använda kemikalier.

Rummet kan även komma att användas till måltider (se yta för måltider).

Aktivitetsrummet ska finnas på samma våningsplan som de avdelningar som ska nyttja det. Rummet kan användas av två till tre avdelningar. Möjlighet ska finnas till visuell kontakt med närliggande rum och utemiljön. Om aktivitetsrummet ligger i markplan mot förskolegården bör en uteateljé planeras med dörr från aktivitetsrummet ut till ateljén.

Allrum

Varje avdelning ska ha tillgång till ett rum som är deras ”hemrum”. Rummet ska möjliggöra att olika typer av aktiviteter kan pågå under dagen. Där kan man samlas i mindre eller större grupper för att gå igenom vad som är planerat, reflektera tillsammans med barnen kring verksamheten och genomförda aktiviteter.

Rummet kan även användas till måltid (se yta för måltid) då behöver det finnas utrymme för en hel barngrupp att äta, men även för andra möbler utan att det ger en för övermöblerad känsla.

Det är bra med inbyggd materialförvaring med skjuddörrar. Det är särskilt viktigt med ljuddämpning i allrummet eftersom det kommer vara många barn i rummet samtidigt. Möjlighet ska finnas till visuell kontakt med närliggande rum.

Måltider

Varje avdelning ska ha en yta för måltider. Ytan kan med fördel vara flexibel och användas på olika sätt under dagen. Om lokalens utformning möjliggör gemensam yta för måltid kan rummet användas i två sittningar för mer än en avdelning. Det ska finnas plats för mobil serveringsvagn när det planeras för matsal.

På gården ska det finnas beskuggade bänkbord som är barnanpassade, så att det finns möjlighet att äta utomhus.

Det är positivt med visuell kontakt med storkökets produktionsdel så att barnen kan se när maten lagas.

Det ska finnas plats för matvagnar, diskinlämningsstation, och menypresentation.

Storkök

Vision för måltidsverksamheten

Förskolor som är fyra avdelningar eller större utrustas med tillagningskök där alla måltider lagas från grunden. Köket ska vara placerat med närhet till avdelningarna och med fördel ge barnen möjlighet att vara delaktiga i matlagningen, så att måltiden blir en del av den pedagogiska verksamheten.

Kökets utformning

För att köket ska fungera bra behöver ytan vara effektivt planerad och flöden vara genomtänkta. Exempelvis är det viktigt med närhet mellan produktionsdelen, förråd, kyl, frys, el och vatten även mellan disk och återvinning. I direkt anslutning eller inne köket nära dörren mot förskolans verksamhet behöver det finnas kylskåp för påfyllning av exempelvis frukost och mellanmål.

Hyllutrymme för kantiner, bleck och karotter ska finnas. Förvaring av tillbehör i närheten av grönsaksskärmaskin, blandningsmaskin och kokgrytor placeras med fördel på närliggande vägg.

Förråd för förvaring av städutrustning och kemikalier placeras avskilt från livsmedel samt förråd för förvaring av engångsartiklar.

Uppställningsytor behöver finnas för vagnar i köket både för servering och matberedning. I tillagningskök med utskick behövs plats för värme-vagnar vid leveransdörr.

Det ska finnas plats i köket för källsortering till exempel plast, kartong, metall och matavfall.

Medarbetare i köket behöver tillgång till en skrivplats i köket eller i nära anslutning. Utrymme för omklädning behöver finnas så att personalen i köket kan byta om utan att passera genom förskolans avdelningar. I köket är det lämpligt med egen toalett avsedd för personalen som arbetar där.

På förskolan ska det finnas möjlighet för kökets personal att tvätta sina arbetskläder, kökshanddukar med mera.

Leveranser

Varumottagningen till köket ska vara utformad så det är enkelt att ta emot och skicka i väg gods. Den ska vara väder- och vindskyddad med närhet till lastzon. Det ska finnas plats för att ställa leveransvagnar i närheten till varumottningen. Platsen behöver vara stöld- och brandsäker om den placeras utomhus. I varumottningen ska det finnas plats för in- och utgående gods. Den ska ligga i anslutning till kyl- och frysrum.

Personalutrymmen

Personalutrymmet behöver anpassas till det antal personal som beräknas arbeta på förskolan.

Pausrum

All personal på förskolan använder samma pausrum. Här ska finnas möjlighet att förvara, värma och äta medhavd mat. Det ska vara ett rum för vuxna och en plats för återhämtning. Pausrummet kan därför inte vara ett genomgångsrum.

Arbetsrum

Det är bra om personalens arbetsrum ligger i direkt anslutning till pausrummet så att man kan öppna mellan rummen med vikhvägg eller liknande för att kunna få ett större mötesrum, det är dock viktigt att vikhvägg eller dörrar väljs utifrån ändamålet. Arbetsrum ska kunna möbleras med aktivitetsbaserade arbetsplatser och utrustas med fast nätverk. I ett rum behöver det finnas möjlighet att ha konferensbord som är anpassat efter antalet avdelningar.

Plats för nätverksskrivare behöver finnas i anslutning till arbetsrum och kontor, den kan med fördel placeras i egen nisch som går att stänga för på grund av ljud.

Samtalsrum/vilrum

Det behöver finnas ett samtalsrum som går att möblera så att det även kan användas som vilrum vid behov för personalen. I detta rum kan det komma att föras känsliga samtal och därför är det viktigt med ljudklassningen. Det är bra om rummet ligger i anslutning till, men inte i personaldelen.

Kontor

Det behöver finnas ett kontor för ansvarig rektor och eller administrativ personal på förskolan. Detta rum behöver vara möjligt att möblera antingen för aktivitetsbaserat arbetssätt eller för en till två personer med fasta arbetsplatser.

Omklädningsrum

Samtlig personal behöver läsbara skåp för sina privata saker. Värdeskåp för den pedagogiska personalen kan placeras i omklädningsrummet eller på avdelningarna. Placeringen behöver stämmas av med verksamheten.

Det ska finnas dubbla klädskåp för måltids- och lokalvårdspersonal plus ett extra skåp för vikarie eller praktikant. Utrymme för rena arbetskläder krävs på alla förskolor.

Personalen behöver tillgång till omklädningsrum med wc och dusch, där de också kan hänga av sig sina privata ytterkläder. Det ska finnas möjlighet att stänga om sig när man byter om för att värna integriteten.

Eget omklädningsrum för måltidspersonal är önskvärt vid större förskolor, 8 avdelningar eller fler.

Personaltoalett

Om omklädningsrummet inte ligger i anslutning till övriga personalytor behöver det finnas en toalett där.

Tvätt- och städcentral

Rum för tvätt kan delas mellan lokalvård, måltid och den pedagogiska verksamheten om förskolan har färre än 10 avdelningar. Tvättmaskiner som delas med storköket ska vara placerade så att de kan nås av kökets personal utan att passera någon avdelning.

Det behöver finnas mopptvättmaskin samt tvättmaskin och torktumlare som kan placeras som tvättpelare. Antalet ska vara anpassat efter förskolans storlek. Plats för tvättsortering och möjlighet att samla tvätt för att kunna tvätta fulla maskiner ska finnas.

Städcentralen ska ha möjlighet till förvaring av städmaterial och förbrukningsmaterial till lokalvård och pedagogisk verksamhet så som toalettpapper, skötunderlägg med mera. Det ska finnas plats för golvvårdsmaskin med laddmöjlighet och brunn för störttömning. Det ska även finnas utslagsback och plats för städvagn.

Utlokaliserat städ

Ett mindre städförråd behöver finnas på varje våningsplan, men inte på samma plan som städcentralen. De mindre städförråden behöver ha plats för städvagn och det ska finnas utslagsback.

Övriga ytor

Förråd

Avdelningarna behöver tillgång till förvaringsutrymme för pedagogiskt material i anslutning till avdelningarna.

Det behöver även finnas ett centralförråd för pedagogiskt material och plats för säkerhetsskåp med laddfunktion för till exempel surfplattor och bärbara datorer. Centralförrådet bör inte vara placerat mot yttervägg med fönster på grund av risk för stöld.

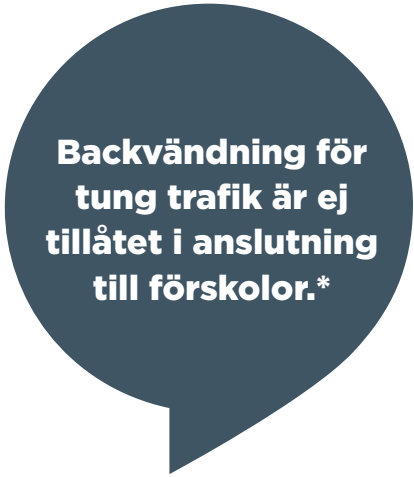
Besöksentré

Denna entré behöver vara tydligt utmärkt så besökare enkelt kan identifiera den. Om den är lämplig för angreppspunkt för Räddningstjänsten placeras brandlarmscentral här. Tablå för passagesystem och inbrottslarm placeras med fördel i denna entré. Fungerar entrén även som leveransentré ska det finnas plats för lastpall. Väggarna ska vara tåliga och ha påkörningsskydd.

Entrén in till gården ska vara väl skyddad från förbipasserande trafik. Cykelbana ska ej förläggas mellan parkeringsplats och förskolans grind. Det ska vara tillgängligt för anländande med bil, cykel, kollektivtrafik och till fots. Besöksentrén ska vara tillgänglig för individer med funktionsvariation vad gäller nivåskillnader, skyltning och ledstråk och tillgänglig parkeringsplats ska finnas i nära anslutning.

Varumottagning

Leveranser ska ske på ett trafiksäkert sätt. Lastzoner ska vara överblickbara och avskilda från hämta- och lämnazon och bidra till ett lättbegripligt flöde utan farliga backrörelser eller korsande gångstråk.

Backvändning för tung trafik är ej tillåtet i anslutning till förskolor.*

*Göteborgs Stads Vägledning för byggnation i anslutning till allmän platsmark.

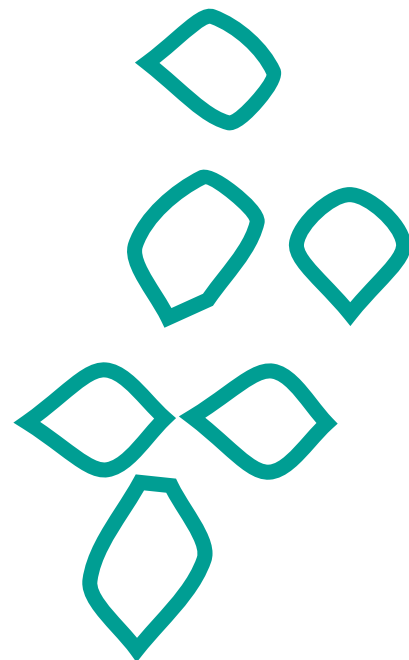
Utemiljö

Förskolans utbildning och undervisning ska kunna bedrivas både inne och ute.

På gården ska barnen utifrån ålder och förmåga ges möjlighet att balansera, åla, krypa, rulla, hänga, gunga och ruscha. Gården är en arena där barnen också kan utveckla sitt sociala liv, få naturkontakt och återhämtning. Den är viktig för fysisk aktivitet och barnens grovmotoriska utveckling och rörelse.

Allt som finns på gården ska vara till för barnen. Buskage och rabatter ska placeras på gården med syfte att kunna användas i lek och lärande. Gården får gärna bestå av olika material och olika höjder för att utmana barnens sinnen och motorik.

Viss del av gården kan vara mer utmanande och spännande för de äldre barnen och viss del av gården kan vara mer anpassad för de yngre barnen. De yngre barnens gård bör ligga närmast huset. En yta för skapande kan med fördel placeras nära byggnaden. Om förutsättningarna finns i anslutning till aktivitetsrum och förses med fasta stafflier.

Det ska finnas plats för bygglek med tillhörande förvaringsmöjlighet för skrymmande byggmaterial.

Plats för att placera odlingslådor ska finnas på strategiskt utvald yta med tanke på väderstreck, tillgång till vatten och gårdens utformning.

Möjlighet ska ges till vila utomhus om förutsättningarna tillåter det. Platsen behöver i så fall vara väderskyddad och under tak.

Gradäng för möjlighet att samla en större grupp barn är önskvärt. Här kan man leka, spela teater och uppträda för varandra. Särskild hänsyn och avstämning måste dock göras gällande höjder och material på steg. Det är värdefullt med låga och djupa steg.

I lekförråden behöver det kunna förvaras barnvagnar för utflykt, barncyklar och pedagogiskt material för utelek. Då många verksamheter idag behöver ha ellädcyklar för utflykter till närliggande parker innebär det ett behov av stora förrådsytor. Det behöver ses över i varje projekt om det är aktuellt. Särskild hänsyn tas till placeringar så att inga dolda ytor skapas.

Det ska vara tilltalande att använda gården under alla årstider. Belysningen ska göra det möjligt att använda hela gården under hela verksamhetens öppettider. Fasadbelysning ska vara tänd under dygnets mörka timmar för att minimera risken för skadegörelse och inbrott.

Lekredskap

Lekredskapen på gården ska uppmuntra till samspel och till lek för flera barn samtidigt. Lekredskapen ska inspirera och möjliggöra för olika former av lek för alla barn oavsett ålder och funktionsvariationer. Färg och materialval ska harmonisera med naturen.

Det behöver finnas sandlek för både äldre och yngre barn, både formbar sand och fallskyddssand. Det ska finnas sandlåda med nedsänkt kant för att göra det möjligt för barn med rörelsehinder att enkelt ta sig i och ur sandlådan.

Olika typer av lekhus behövs för att barnen ska ha möjlighet till lek i mindre konstellationer. För att förhindra att lekhusen används till övernattningskan de vara utformade så de inte är täta och går enkelt att se in i. Fast inredning i lekhusen anpassad för barn motverkar möjligheten att övernattna.

Om det finns en naturlig höjdskillnad på gården kan rutschkaneleken med fördel vara en släntrutsch. Denna möjliggör tillgänglighet för fler barn. Den ska ej vara placerad i utsatt solläge då det den riskerar att bli allt för varm. Vid rutschkanor behöver sidorna ovan rutschen vara utformade så de inte finns risk för barn att falla ned då det kan bli köbildning.

Klätterställningar behöver vara anpassade efter barnens ålder, viktigt att det finns klätterställningar och lekutrustning för barn med funktionsvariationer.

För att barnen ska få utmaning i sin grovmotoriska utveckling och i sin balans behöver det finnas möjlighet till att öva på detta genom exempelvis balanslek eller i lätt kuperad terräng.

I de fall gården utrustas med gungor ska de förses med inspringningsskydd i form av staket och grind. Gungorna ska vara möjliga att använda av flera barn tillsammans, därför är kompisgungor, gungmattor eller liknande att föredra.

Det är värdefullt att kunna cykla på gården, cykelslingan får inte krocka med annan aktivitet/lek. Underlaget på cykelytan får gärna vara varierande och bestå av mjuka gupp, räfflor eller annat ojämnt underlag så barnen får en upplevelse av detta i kroppen.

Solskydd

Endast fasta solskydd som kan stå ute året runt och inte kräver något underhåll av förskolans personal ska finnas så att utemiljön kan användas oavsett väder.

På gården måste det finnas beskuggade platser. Särskilt viktigt är det där barnen vistas länge så som i en sandlåda eller vid bord. Skuggan skapas gärna av trädkronor men kan också skapas av fasta solskydd. Om solskydd från växtlighet inte är tillräcklig när förskolan planeras att öppna kan temporära fasta solskydd planeras in fram till dess att växterna har nått sin tänkta storlek.

Barnvagnsförvaring

Ett utrymme för barnens privata vagnar ska finnas. Det ska vara skyddat för väder och vind och det ska ges möjlighet till att låsa fast vagnar. Barnvagnsförvaringen ska vara avskild från den del av gården där barnen vistas med staket och grind. Beakta logistiken då många vagnar ska in och ut under dagen. Barnvagnsförrådets utformning behöver vara sådant att det inte uppmuntrar till övernattnig.

Avfallshantering

Avfallsrummet ska ligga i anslutning till kökets entré och personalentrén och vara anpassat efter förskolans storlek. I avfallsrummet ska det finnas plats att sortera alla tänkbara fraktioner enligt riktlinje från Kretslopp och Vatten "Gör rum för miljön".

Utformningen av dörrpartier och höjdskillnader behöver göras så att det är enkelt att förflytta sopkärl mellan avfallshanteringsutrymmet och avfallsbilen. Det är viktigt med tillgång till vatten i nära anslutning till återvinningshuset samt att de finns möjlighet för vattnet att rinna till brunn.

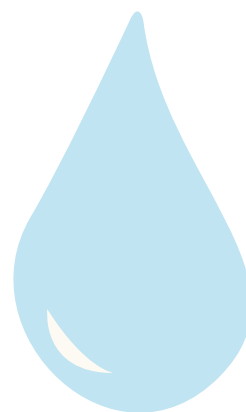

Inventarier kopplade till inbrottslarmet

Allt vatten inklusive vattenutkast på gården ska stängas av vid på-larmning av förskolan. Vid skadegörelse på kranen ska det gå en signal via inbrottslarm.

Förskolans invändiga belysning ska släckas ned vid på-larmning för att minska elförbrukningen dock med funktion att tändas vid utlöst inbrottslarm.

Wi-fi ska stängas av vid på-larmning av förskolan.

**Konstnärlig
utsmyckning 1%**

Kommunfullmäktige beslutade 2013 att en procent av byggkostnaderna ska avsättas för konstnärlig utsmyckning för att skapa attraktiva platser för människors trivsel och välmående.

Förskoleförvaltningen ser positivt på en konstnärlig gestaltning som samspelar med barnen på förskolan. Det är positivt att konstverket interagerar med barnen och inspirerar dem till fantasi, kreativitet, nyfikenhet att utforska, lära och utvecklas.

Konstverket ska ej kunna kopplas till politiska eller religiösa ståndpunkter. Den ska ej innehålla kommersiella figurer, bilder eller texter som kan anses stötande.

Konstverk som placeras så att barn kan röra eller klättra på det ska följa samma säkerhetskrav som motsvarande lekredskap, så att det inte finns risk för skador på barn eller konstverk.

Verksamhetsrepresentation är viktigt i urvalet av konstverk för att säkerställa lämpligheten. Exempelvis ska konst som orsakar ljud undvikas även om den estetiska utformningen är lämplig kan effekten av ljud göra den olämplig på just en förskola.

Konsten ska vara utformad och placerad så att så många barn som möjligt på förskolan kan ta del av den.

